فصلنامه مطالعات حقوق
Journal of Legal Studies
شماره بیستم. بهار ۱۳۹۷، صص ۲۱۰-۱۹۱ Vol 2. No 20. 2018, p 191-210
شماره شاپا (۲۵۳۸-۶۳۹۵) ISSN: (2538-6395)

# تخریب اموال عمومی ورزشگاه‌ها

نریمان سامی[1]. علی نجفی توانا[2]
۱. دانشجوی دکترا حقوق جزا و جرم شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز (آکسفورد)
۲. عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز. تهران. ایران

**چکیده**

بارها با کسانی مواجه شده‌ایم که بدون هیچ دلیلی و یا با دلایل کودکانه مشغول تخریب اموال عمومی هستند. مثلا کسانی که بعد از مکالمه با تلفن عمومی گوشی آنرا می‌کنند و یا این که درست در زیر یک مجسمه و یا یک کتیبه باستانی با چاقو یادگاری می کنند. به این گونه افراد وندال می‌گویند و به این رفتار وندالیسم. وندالیسم به معنای تخریب کنترل نشده اشیای و آثار فرهنگی باارزش یا اموال عمومی است که یک ناهنجاری اجتماعی به حساب می‌آید و دلایل متعددی برای آن عنوان می‌کنند. وندالیسم را در زمره انحرافات و بزهکاری‌های جوامع جدید دسته بندی می‌کنند و آن را عکس العملی خصمانه و واکنشی کینه توزانه نسبت به برخی از فشارها، تحمیلات، ناملایمات، اجحاف ها و شکست ها تحلیل می‌کنند.

**واژه‌های کلیدی:** تخریب، اموال عمومی، ورزشگاه، مردم، وندال.

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

**مقدمه**

بارها شاهد بوده ایم پس از برگزاری مسابقات فوتبال، هواداران تیم شکست خورده با شکستن بطری‌های شیشه ای در معابر عمومی و اصلی و آسیب رساندن به وسایل نقلیه عمومی، نظم اجتماعی و آرامش زندگی شهری را بر هم زده اند. بخشی از تخریب کنندگان اموال عمومی را مبتلایان به شخصیت ضدّ اجتماعی تشکیل می‌دهند. از ویژگی های مبتلایان به این نوع اختلال آن است که این افراد دلبستگی به قانون ندارند و هرگز احساس مسئولیت نمی کنند، در پی ارضای فوری خواسته های خویش هستند و به سادگی دست به خشونت می زنند، همچنین آن ها قدرت تحمل کردن شرایطی که باب میل شان نیست و به تعویق انداختن خواسته هایشان را ندارند.

## معنای لغوی و اصطلاحی وندالیسم

وَندال نام قومی از اقوام ژرمن اسلاو است که در قرن پنجم میلادی می زیستند و همواره به اسپانیا هجوم می آوردند و آن جا را تصرف می‌کردند. امروزه، اصطلاح وندال به کسانی اطلاق می‌شود که به دلائل مختلف با حالت اعتراض دست به تخریب می زنند تا تخلی روانی شوند. وندال ها مانند موریانه شهرها را ذرّه ذرّه می‌خورند؛ مثل نوجوانی که با چاقو صندلی ماشین را می‌بُرد. وندال ها جوانان معارض قانون هستند که شاید از زیانی که به جامعه می رسانند، بی اطلاع باشند. آمار در ایران نشان می‌دهد که ۷۶ درصد از افراد دستگیر شد.

وندال در گروه سنّی ۱۱ تا ۵۲ سال قرار دارند که در آن سهم مردان بیشتر از زنان است. به لحاظ تحصیلی هم ۴/۳۵ درصد تحصیلات راهنمایی و ۹/۲۲ درصد تحصیلات ابتدائی داشته اند. وندال ها از قشرها و طبقات، مختلف جامعه می باشند و تنها در بین طبقات پایین و کم تحصیل نیستند. می‌توان به هَرِها و کسانی که ویروس وارد شبکۀ اینترنت می‌کنند، اشاره کرد که جزء نوابغ محسوب می‌شوند.

## ریشه های وندالیسم

اعمال و اقدام های وندالیستی هر چند که نشان دهنده روحیه و رویه بیمارگونه از سوی افراد و یا گروه‌هایی است که موجب تخریب اموال عمومی مانند باجه های تلفن همگانی، صندلی اتوبوس ها، قطع نهال ها و آسیب درختان فضای سبز عمومی و. . . می‌شوند، اما ریشه یابی این اقدام های تخریبی نشان می‌دهد که عمدتاً علت و منشا این رفتارها، ناکامی و سرخوردگی برخی و یا گروهی از افراد جامعه بوده است. کما اینکه بارها شاهد بوده‌ایم پس از برگزاری مسابقات فوتبال، هواداران تیم شکست خورده با شکستن بطری‌های شیشه ای در معابر عمومی و اصلی و آسیب رساندن به وسایل نقلیه عمومی، نظم اجتماعی و آرامش زندگی شهری را بر هم زده اند و خسارت های قابل توجهی را به وجود آورده اند و یا بارها در باجه های تلفن عمومی شاهد بوده ایم که افرادی پس از ناکامی در مکالمه و از دست دادن سکه های

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

خود، به تخریب باجه تلفن پرداخته اند. در این موارد هر چند که قوانین موجود، مجازات های نسبتاً سنگینی را برای متخلفان در نظر گرفته و علاوه بر اینکه آنان را ملزم به تامین مالی خسارت های تحمیل شده کرده محکومیت حبس تا ۱۰ سال را برای این قبیل افراد در نظر گرفته است. اما واقعیت این است که برخوردهای جبری و آمرانه هیچ وقت موجب ریشه کنی وندالیسم در جوامع شهری نشده و حتی در مواردی نیز به تشدید این رفتارهای ناهنجار منجر شده است. جامعه شناسان شهری در این زمینه به ایجاد تمهیدات رفتاری و سلب انگیزه واکنش های تخریبی تاکید دارند و معتقدند که به طور مثال با آموزش تماشاگران تیم های ورزشی در مورد اهداف واقعی ورزش و همچنین با نمایش روابط دوستانه بازیگران دو تیم، می توان خشم و ناکامی هواداران تیم شکست خورده را تا حدود زیادی کاهش داد و یا ضمن کنترل منظم سالم بودن تاسیسات شهری از سوی ماموران سازمان های مسوول، می توان زمینه های روانی جلب اعتماد و مشارکت عمومی در حفظ و نگهداری اموال عمومی را فراهم آورد در مورد اماکن فرهنگی و باستانی اما به نظر می رسد نبود فرهنگ لازم برای شناخت ارزشهای فرهنگی و اجتماعی یک اثر تاریخی عامل ناخوداگاه بروز رفتارهای تخریب گرایانه است میل به ماندگاری که گاه در کانال وندالیسم تبلور می‌آید در صورت نبود آگاهی می توانند باعث ایجاد تخریبهایی شود که جبران آن غیر ممکن باشد مثل یادگاری هایی که در کنار نقش رستم و یا در دیواره های کاخ عالی قاپو می توان مشاهده کرد.

## مفهوم تخریب اموال عمومی

تخریب اموال عمومی عملی است که بنا به دلایل متعدد و از روی آگاهی و به عمد و به منظور تباه کردن یا صدمه زدن به چیزی صورت می گیرد که متعلق به عموم مردم است.

## انواع تخریب

به طور کلّی تخریب اموال عمومی را می توان به دو صورت مشاهده کرد:

۱. تخریبی که در آن برنامه و هدف مشخصی دیده می شود و غالبا نیز گروهی انجام می شود.

۲. تخریبی که در آن برنامه و هدف مشخصی دیده نمی شود و غالبا فردی صورت می‌گیرد.

در نوع اوّل، واضح ترین شکل آن را در محیط های ورزشی هنگام مسابقات فوتبال می توان مشاهده کرد. بخشی از تخریب کنندگان اموال عمومی را مبتلایان به شخصیت ضدّ اجتماعی تشکیل می‌دهند. از ویژگی‌های مبتلایان به این نوع اختلال آن است که این افراد دلبستگی به قانون ندارند و هرگز احساس مسئولیت نمی‌کنند، در پی ارضای فوری خواسته های خویش هستند و به سادگی دست به خشونت می‌زنند، همچنین آن ها قدرت تحمل کردن شرایطی که باب میل شان نیست و به تعویق انداختن خواسته‌هایشان را ندارند.

در یک تقسیم بندی دیگر می توان تخریب اموال عمومی را به دو قسم، عمدی و سهوی تقسیم نمود.

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

## انواع اموال عمومی

اموال عمومی برچند قسم است:

### انفال

انفال یعنی اموال عمومی که در اختیار پیامبر(صلّی الله علیه و آله) و جانشینان معصوم او(علیهم السلام) قرار دارد و در زمان غیبت، اختیار آن با ولی امر مسلمین است (تحت تصرف حکومت اسلامی است) و از آن باید در مصالح عمومی جامعه و به سود همگان بهره برداری شود (دغاغله، ۱۳۸۹). بحث انفال در مقاله ای مستقل تحت عنوان تملّک ظالمانه انفال مطرح شده و در سایت پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر قابل مشاهده است.

### اموال دولتی

اموالی است که توسط وزارتخانه ها، مؤسسات و یا شرکت های دولتی خریداری می‌شود یا به هر طریق قانونی دیگر به تملک دولت درآمده یا در می آیند (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳)

### اموال و مشترکات عمومی

این اموال برای استفاده مستقیم تمام مردم آماده، یا اختصاص به حفظ مصالح عمومی داده شده و دولت، تنها از جهت ولایتی که بر عموم دارد، می‌تواند آن را اداره کند: مانند پل ها، موزه ها و معابر عمومی، پارک ها و. . . (کامیاب، ۱۳۹۲).

### مظاهر تخریب اموال عمومی

به برخی از موضوعات و مظاهر تخریب اموال عمومی اشاره می‌شود:

۱. نوشتن روی در و دیوار شهر و موسسات عمومی؛

۲. پاره کردن صندلی اتوبوس های شهری و مترو؛

۳. تخریب ایستگاه های اتوبوس؛

۴. آسیب رساندن به باجه های تلفن عمومی؛

۵. شکستن لامپ ها و چراغ های خیابان؛

۶. شکستن درختان و چیدن گل و گیاه ها در پارک

۷. صدمه زدن به تاسیسات و امکانات ورزشگاه ها؛

۸. نوشتن یادگاری بر روی اموال عمومی و

۹. کندن گوشی تلفن عمومی و تخریب باجه های تلفن عمومی،

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

۱۰. نوشتن یادگاری بر روی دیوارهای ابنیه تاریخی و مجسمه ها،

۱۱. بریدن صندلی های عمومی با چاقو،

شکستن صندلی های عمومی، سوزاندن سطل های زباله عمومی، خراب کردن علایم راهنمایی و رانندگی، خراب کردن متعلقات مدارس مثل میز، نیمکت، تخته سیاه، کتاب و. . . ، کندن یا پاره کردن تراکت های تبلیغاتی، ایجاد حریق در پارک های جنگلی، تخریب و آسیب به سرویس های بهداشتی عمومی، شکستن چراغ های معابر، تخریب آسانسور و. . . .

## خصوصیات تخریب گران اموال عمومی

خصوصیت افراد تخریب گر و انواع تخریب اموال عمومی در هر کشوری متفاوت است. به عنوان مثال در کشورهای اروپایی ریختن سس روی صندلی های اماکن عمومی و در آمریکا تخریب ریل های قطار بسیار رایج است. در ایران نیز گرچه برداشتن علایم راهنمایی و رانندگی در جاده ها یا تغییر شکل آن ها هم چون کشورهای دیگر رایج نیست، اما کندن پوست درختان برای نوشتن یادگاری، استفاده از دَرَ توالت‌های عمومی به عنوان تابلوی اعلانات و. . . رایج است. پاره کردن روکش صندلی‌ها در اتوبوس و اماکن عمومی نیز همچون دیگر کشورها جذابیت های خاص خود را برای تخریب گرهای وطنی دارد. آنها از این کار لذت می‌برند و انرژی های متراکم منفی خود را بدین وسیله بیرون می ریزند.

نسل قبلی تخریب گران به حاصل دسترنج دیگران تعدی می کردند، اما تخریب گران نسل حاضر، جامعه خود را متعلق به خود نمی پندارند، بنابراین با آن درافتاده و چیزی که در نهایت متعلق به خود آن هاست را از بین می برند.

موضوعات مورد نظر برای تخریب گران متعدد و متنوع است و به ترتیب فراوانی‌های مشاهده شده در مناطق مختلف از شعارنویسی و خط کشی بر روی دیوارها، میز و صندلی و درخت تا تخریب تلفن های عمومی، پاره کردن صندلی اتوبوس، تخریب کتب و مجلات کتابخانه، تخریب فضای سبز مخصوصا اموال پارک ها و مکان های فرهنگی و ورزشی و شکستن نرده خیابان ها، پل‌ها و معابر عمومی، شکستن لامپ خیابان ها و تخریب اتومبیل‌های شخصی را شامل می شود. طبق تحقیقات انجام شده، میزان بیماری افسردگی و پرخاشگری در گروه تخریب گراها به مراتب بیش از گروه غیر تخریب گراها بوده است، به طوری که بالغ بر ۷۰ درصد تخریب گراهای تهران به بیماری پرخاشگری و حدود ۶۷ درصد آن ها به بیماری افسردگی دچار بوده اند. قریب به ۶۰ درصد از مددجویان تخریب گراها مورد مطالعه تجربی، سابقه تنبیه بدنی در مدرسه و بیش از نیمی از آن ها تجربه فرار از مدرسه را داشته اند. حدود نیمی از تخریب گراها، والدین خود را بی بندوبار و سهل انگار تلقی می‌کرده و حدود نیمی از آن‌ها، احساس ستیز با والدین خود داشته اند.

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

در سالیان اخیر با بالا گرفتن تب فوتبال، تماشاچیان جوان در کشور ما، لطمه‌های زیادی به اموال عمومی از جمله شرکت واحد اتوبوسرانی وارد کرده اند. در قضیه انتخابات هم بعضی از طرفداران پرشور کاندیداها با دیوارنویسی و چسباندن پوستر به در و دیوار منازل مردم و اماکن عمومی، موجبات ورود خسارت را فراهم آوردند. (فرید علی آباد، ۱۳۹۴)

### حفظ اموال عمومی، وظیفه همگانی

حفظ و نگهداری وسایل و امکانات عمومی در پارکها و معابر عمومی یک وظیفه همگانی است. حفظ اموال عمومی و صیانت از بیت المال و آنچه ازبیت المال خریداری گردیده از عوارضی پرداختی شهروندان تهیه و جهت رفاه شهروندان در نقاط مختلف شهر تعبیه گردیده یک تکلیف بوده و فراتر از وظیفه می باشد.

### حفظ اموال اداری

با توجه به اهمیت فوق العاده ای که در دین اسلام به بیت المال و حفظ آن (به عنوان امانت الهی و حقوق مردم) داده شده، وظیفه شرعی و قانونی حکم می کند که همه در مصرف و بهره داری از آن بسیار دقت و مراقبت کنند به ویژه در ادارات دولتی، کارمندان باید مراقب باشند که اموال عمومی و دولتی از بین نرود و در حفظ آن کوشا باشند.

### احکام تخریب اموال عمومی

### حرمت تخریب اموال عمومی

وارد نمودن هر گونه تخریب و ضرر بر انفال و اموال عمومی از ناحیه اشخاص حقیقی یا حقوقی و حتّی دولت حرام است؛ مگر این که در جایی مقدمه آبادی و عمران باشد. (شاکری نیا، ۱۳۹۴)

### قطع درختان و گل‌ها

**استفتاء نخست:** قطع کردن درختان در شهرهای بزرگ برای ساختن برج و ویلا چه حکمی دارد؟

**جواب:** اگر منع قانونی وجود داشته باشد، قطع درختان جایز نیست. (غریبی، ۱۳۸۵)

**استفتاء دوم:** شکستن شاخه ی درختان چه حکمی دارد؟

**جواب:** بی جهت نباید شاخه ی درختان را شکست. اگر این درخت متعلق به مردم یا مثلاً اموال بیت المال است، این کار حرام است. اگر هم باغ شخصی ما است، گاهی اوقات شکستن یک شاخه ی درخت، اسراف یا ازبین بردن بی جهت اموال است اما یک وقت است که شما درخت را هرس می کنید که آن هم کار اهل فن است برای اینکه درخت میوه ی بیشتری دهد، این اشکال ندارد.

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

**استفتاء سوم:** آیا کندن شاخه ای کوچک از درخت یا گیاهی که در پارک یا فضای عمومی وجود دارد برای کاشتن در منزل یا جای دیگر اشکال شرعی دارد؟

**جواب بله؛** اگر منع قانونی دارد اشکال دارد؛ اگر هم نمی دانید که منع قانونی دارد یا خیر، باز هم نمی توانید ببرید و در جای دیگری قلمه بزنید. اما اگر منع قانونی نداشته باشد اشکالی ندارد. البته معمولاً این کارها اجازه می خواهد.

## نوشتن و خراب کردن اسکناس و پول

**سوال:** نظر حضرتعالی درباره نوشتن بر روی اسکناس های رایج در کشور چیست؟

**پاسخ آیت الله العظمی حسینی زنجانی:** شریعت به حفظ اموال عمومی تاکید زیاد دارد. شایسته است از نوشتن روی اسکناس ها پرهیز شود.

**پاسخ آیت الله العظمی علوی گرگانی:** درصورتی که صدق ضرر و زیان به حکومت اسلامی شود حرام و موجب ضمان است.

**پاسخ آیت الله العظمی نوری همدانی:** اشکال دارد. (سهامی، ۱۳۸۹).

راه رفتن بر روی چمن

**استفتاء:** راه رفتن بر روی چمن های خیابان ها و ادارات که برای آنها هزینه می شود با توجه به اینکه پس از مدتی که بر روی آنها راه رفته شود از بین می روند و فضای سبز چهره ی زشتی پیدا می کند چه حکمی دارد؟

**جواب:** به طورکلی آسیب زدن و از بین بردن زمین کاشته شده، حالا چه محصولات گیاهی خوردنی در آن باشد، چه گیاهان زینتی، چه آن گیاهان کم باشد یا زیاد، چه در ملک شخصی دیگران باشد یا متعلق به املاک عمومی باشد مثل فضای سبز وسط خیابان ها یا بوستان ها حرام است. حالا ممکن است برخی بگویند چرا حفاظی برای این فضا نگذاشته اند؟ خب نگذاشته باشند؛ برای آنها که واجب نیست حفاظ بگذارند. ما باید بدانیم که ضرر رساندن به اموال دیگران جایز نیست.

## علل تخریب اموال عمومی

این عمل منکر و حرام نیز مانند سایر بزهکاری های دیگر اجتماعی دلایل و ریشه هایی دارد که در صورت یافتن آگاهی از انگیزه های آنان، راهکارها و روش های بهتری برای مقابله یا پیشگیری از انجام این منکر می‌توان جستجو کرد. به چند مورد از دلایل تخریب اموال عمومی اشاره می شود:

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

### هیجانات روحی

دلیل تخریب اموال عمومی هر چه باشد، در شکل نهایی از یک هیجان روحی ناشی می شود که به صورت عصبانیت، پرخاشگری، عصیان جمعی و خودنمایی به تخریب می انجامد. کاهش هیجانات نامطلوب و هدایت و تخلیه بخشی از آن به اقتضای سن، موقعیت فردی و اجتماعی، فشارها و ناملایمات زندگی روزمره به وجود می آید، یکی از وظایف مهم دولت ها و نهادهای حکومتی است.

این اعمال اعتراض افراد نسبت به چیزی است که به دست نیاورده اند و با تخلیه هیجانی همراه است. در واقع می‌توان گفت این افراد به جای خودآزاری یا دگرآزاری به شیء آزاری می پردازند که در نهایت به ضرر خود ایشان و دیگران است.

### تربیت در خانواده غیر منضبط

غالبا مخربین اموال عمومی در خانواده های غیر منضبط و به دور از هنجار اجتماعی و دینی رشد و رورش یافته‌اند. این گونه افراد غالبا احساس درماندگی می نمایند. این گونه افراد به دلیل ناتوانی در هماهنگی خود با ارزش های حاکم بر جامعه و همچنین بریدگی و عدم پیوند با ارزش های تحمیل شده، با ارزش‌های فرهنگی جامعه بیگانه شده و نبرد خود را با آن آغاز می کنند.

### ضعف تقوا و ایمان

یکی دیگر از علل زمینه ساز تخریب اموال عمومی، ضعف ایمان و تقوا است. قرآن کریم در این زمینه می‌فرماید:

وَإِذَا تَوَلَّى سَعَى فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ؛ (نشانه آن، این است که) هنگامی که روی برمی گردانند (و از نزد تو خارج می شوند)، در راه فساد در زمین، کوشش می کنند، و زراعتها و چهارپایان را نابود می سازند؛ (با اینکه می دانند) خدا فساد را دوست نمی دارد. افرادی که فاسد و فاسق هستند به حفظ اموال دیگران و اموال عمومی اهمیت نمی دهد و برای اینکه در زمینه فساد ایجاد کند به کارهای متعددی دست می زند از جمله تخریب اموال عمومی بدون دلیل عقلایی.

### بی کاری

یکی دیگر از عوامل تخریب اموال عمومی، بی کاری برخی جوانان بی فرهنگ است. کار و اشتغال موجب می‌شود که ذهن و افکارو توان خود را به تولید و مسائل کاری مفید اختصاص دهد و از تخریب اموال عمومی بپرهیزد.

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

### انتقام جویی

بسیاری از صاحب نظران بر این باورند که تخریب اموال عمومی نوعی تلافی یا انتقام جویی است که تخریب اموال عمومی و محیط زیست عمده ترین حاصل آن است. آنها معتقدند که اگر چه تخریب گری ریشه در عدم سلامت روانی افراد و ناکامی ها دارد امّا تخریب اموال عمومی، نوعی انتقام جویی در برابر کمبودهای رفاهی و اجتماعی است که افراد انتظار دارند، به این ترتیب که وقتی رفاه اجتماعی و خدمات ضعیف است افراد خود را برای حفظ آنچه اموال عمومی نامید می شود مسئول نمی دانند.

### ضعف در اعمال قانون

یکی از علل افزایش تخریب اموال عمومی، عدم اعمال قوانین و مجازات برای تخریب کنندگان اموال عمومی است. اگر قوانین به صورت جدّی اعمال شود، فرد متخلّف از اعمال قانون درباره عملش می‌هراسد.

### آثار تخریب اموال عمومی

تخریب اموال و فضاهای عمومی به ویژه در جوامع شهری، از پدیده هایی است که نه تنها خسارت های ناشی از آن، مدیریت‌های شهری را گرفتار مشکل و تنگنای نگهداری از فضاها و تجهیزات عمومی می‌کند، بلکه شهروندان را نیز از داشتن امکانات و تجهیزات مورد نیازشان محروم و بی بهره می سازد. تخریب اموال عمومی بر کاهش کیفیت زندگی شهری موثر بوده و با افزایش پرخاشگری و خشونت در شهرها نه تنها در افت کاری و استفاده عمومی از مکان های تفریحی عمومی تاثیر دارد، بلکه به افزایش احساس ترس و ناآرامی و نابهنجاری نیز تاثیر گذار می‌باشد.

یکی از مهمترین آسیب های تخریب اموال عمومی، زیان های اقتصادی ناشی از تعمیر و بازسازی وسایل تخریب شده می باشد که هر ساله بخش عظیمی از بودجه کشورها را به خود اختصاص می دهد. علاوه بر این، با از دست رفتن زمانی که صرف تعمیر و بازسازی آثار تخریب شده می گردد عملاً بر کاهش رفاه و آسایش شهروندان تأثیرگذار می باشد که خود این موضوع نیز می تواند منجر به بروز نارضایتی ها و اعتراضاتی گردد که در نتیجه بر اعتماد عمومی مردم تأثیرات منفی بسیاری دارد.

یکی دیگر از نتایج تخریب اموال عمومی، آثار منفی روان شناختی آن می باشد. زشت شدن مناظر شهری، تأثیر منفی زیادی بر روحیه مردم می‌گذارد. دیوارهایی که مملو از جملات مختلف و گاه ناپسند و خلاف عفت عمومی می‌باشد، کیوسک های تلفن تخریب شده، شیشه های شکسته اتوبوس‌ها، صندلی های منقش به تصاویر زشت و تخریب شده مترو، و. . . هر رهگذری را مکدر می‌سازد و بدتر ار آن اینکه مشاهده این قبیل تصاویر، انگیزه های تخریب گری بیشتر را نه تنها در بین تخریب گران که ممکن است حتی در بین شهروندان دیگر نیز تشدید نماید یا لااقل از حساسیت آنان نسبت به این رفتارها بکاهد.

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

## راهکارهای جلوگیری از تخریب

برای جلوگیری از تخریب اموال عمومی راهکار متعددی وجود دارد که به چند مورد اشاره می شود:

۱. افزایش فضای کار و اشتغال مفید همراه با تحرک بدنی به منظور تخلیه انرژی افراد بویژه نوجوانان و جوانان و ارائه تسهیلات برای استفاده اقشار مختلف یکی از راهکارهای مناسب برای کاهش پدیده شوم تخریب اموال عمومی است.

متاسفانه بسیاری از شهرهای بزرگ و کوچک کشورمان در این زمینه با محرومیت جدی مواجهند و حتی در کلانشهر تهران برخلاف تصور عموم، با کمبود شدید فضای کار مثبت و تحرّک بدنی روبرو هستیم و درنتیجه آن، انرژی جوانان هرز می شود، به تخریب و اخلال منجر می شود.

۲. ارائه ی آموزش های لازم به اقشار و گروه های مختلف شهرنشین با استفاده از تبلیغات محیطی، کتابهای درسی و آموزشی، رسانه های گروهی، همایشها و مجامع و. . . فرهنگسراها، پارکها، بوستانها و خانه های محل که در مناطق مختلف شهری توسط شهرداریها اداره می شوند و مدارس بهترین مکان برای انتقال آموزه های شهرنشینی و آشنا ساختن مردم با حقوق و وظایف شهروندیشان است. استفاده از مربیان با تجربه و کارشناسان شهرداری ها و سازمانهای مرتبط می تواند شهروندان را با ملزومات زندگی شهری آشنا سازد.

۳. افزایش نظارت و کنترل اجتماعی در اماکن عمومی و فراهم سازی اخذ گزارشات مردمی در خصوص تحرکات تخریب گرها به مراجع ذی صلاح.

۴. توسعه به کارگیری نگهبان محله و پارکبان در اماکن و معابر عمومی و پارکها و تفرجگاه های شهری و آموزش و تجهیز آنان.

۵. بررسی و تحلیل آمار وقوع، کشف، جغرافیا و بازه زمانی تخریب و سرقت اموال عمومی به منظور اتخاذ تدابیر پیشگیرانه با هر منطقه؛

۶. به کارگیری سیستم نظارت تصویری با اولویت نقاط دارای بیشترین آمار وقوع منکر و جرم؛

۷. پیگیری جمع آوری معتادان و افراد ولگرد و ساماندهی آنان در کمپ های ویژه دارای ظرفیت و امکانات لازم با همکاری سایر نهادهای ذی صلاح.

۸. بهبود استانداردهای زندگی شهری در تمامی مناطق و محلات شهری و به ویژه در مناطق و محلات محروم. از بین بردن نشانه‌های تبعیض در امر مناطق مختلف شهری کمک می‌کند تا احساس ناکامی و اجحاف در شهروندان به خصوص نوجوانان و جوانان که سرشار از هیجان و انرژی بوده و آماده تخلیه هیجانی هستند، کاهش یافته و آنها بتوانند از امکانات مورد نیاز خود در محل زندگی نیز بهره مند شوند.

## مجازات تخریب اموال عمومی

یکی از مواردی که قانون گذران کشورهای مختلف آن را جرم دانسته اند، جرم تخریب اموال عمومی است. باید دانست که قانون گذار در این موارد ساکت ننشسته و به نوعی این جرایم را جرم انگاری کرده

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

است. همانطور که می دانیم اموال عمومی که در اختیار دولت قرار دارند جهت اعمال با رویکرد منفعت عمومی مورد بهره برداری قرار گرفته و مالا هدف از این بهره وری، رفاه، آسایش و تأمین اجتماعی است. این اموال هرگاه مورد تعرض قرار گیرند از طرف دولت یا مراجع وابسته به آن حمایت شده و حسب مورد مرتکب به مجازات قانونی یا جبران خسارت وارده محکوم می شود. چرا که اموال عمومی متعلق به جامعه بوده و با تخریب آنها حق استفاده از این اموال از مردم سلب شده و اضافه بر آن خسارات فراوانی نیز به دولت وارد می کند. از سوی دیگر باید در نظر داشت که در پی این جرم ممکن است اموال خصوصی مردم نیز تخریب شود؛ لذا نیروهای انتظامی و مراجع قضایی خود را مکلف می دانند که به نحو و ترتیبی که قانون مشخص می کند با این متجاوزان به اموال عمومی برخورد داشته باشند. ماده ۵۵۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ بخش تعزیرات در خصوص تخریب ابنیه و اماکن تاریخی است که در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده اند.

بر اساس این ماده هر کس به تمام یا قسمتی از ابنیه، اماکن، محوطه ها و مجموعه های فرهنگی تاریخی یا مذهبی که در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است یا تزیینات، ملحقات، تاسیسات، اشیا، لوازم، خطوط و نقوش منصوب یا موجود در اماکن مذکور که مستقلا نیز واجد حیثیت فرهنگی تاریخی یا مذهبی باشد، خرابی وارد آورد، علاوه بر جبران خسارات وارده، به حبس از یک الی ۱۰ سال محکوم می‌شود.

## وندالیسم در مکان های ورزشی

ورزش به عنوان پدیده ای اجتماعی از مسائل مختلف جامعه تأثیر می پذیرد و گروههای مختلفی را با عنوان ورزشکار و تماشاچی زیر پوشش قرار می دهد.

در جامعه کنونی، ورزش به عنوان امری انسانی - تربیتی مورد توجه بوده و در بین همه اقشار جامعه به سرعت در حال گسترش است. همچنین متأسفانه قشر عظیمی از افراد اجتماع یعنی جوانان، به دلایل گوناگون به مسائل مخرب از جمله اعتیاد روی آورده اند، زنان نیز از این قاعده مستثنا نیستند و می توان گفت نداشتن امکانات کافی ورزشی و برنامه مناسب برای پر کردن اوقات فراغت، دامنگیر آنان نیز شده است. با نگاهی گذرا به مسابقات مردان که امکان حضور زنان در آنها فراهم بوده است، به نظر می رسد در هر مکانی که زنان به عنوان تماشاچی حضور داشته اند، نزاکت و انضباط بیشتری در میان ورزشکاران و هواداران حاکم بوده است. حال با توجه به تأثیر تماشاچیان در نشان دادن احساس غرور و ایجاد انگیزه در ورزشکاران، به نظر می رسد حضور تماشاچیان زن در میدان های ورزشی، تأثیر مثبتی بر ورزشکاران و تماشاچیان خواهد داشت. ایمن سازی محیط های ورزشی از راه جلوگیری از رفتارهای پرخاشگرانه، خشونت آمیز و وندالیستی، ایجاد رفتارهای اجتماعی و تربیتی منطبق با اصول و سنت های پسندیده اسلامی و ملی و فرهنگ سازی در ورزشگاه ها، افزایش انگیزش عمومی فرد بر اثر حضور تماشاچی علاقه مند، زنده کردن روح ورزش، فرهنگ سازی و بافتن الگوهای ورزشی مناسب و تقویت ورزش زنان از راه

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

دیدن مسابقات برتر، عواملی برای بررسی امکان حضور زنان به عنوان تماشاچی در میدان ها و رقابت های ورزشی مردان است. به نظر می رسد با حضور بانوان و خانواده ها در ورزشگاه ها برای تماشای دیدارهای ورزشی، می‌توان نظارت و کنترل اجتماعی را در ورزشگاه تا حد زیادی افزایش داد، زیرا خرده فرهنگ اوباشگری در مقابله با فرهنگ ناموس پرستی، فرصت ابراز وجود و آلوده سازی محیط ورزشگاه را نخواهد یافت. از این رو اصلی این است که با توجه به شرایط کشور، حضور زنان تماشاچی در ورزشگاه‌ها چه ابعادی دارد و با چه موانعی روبه روست و چگونه می توان این مشکلات را بر طرف کرد؟ بی گمان متغیرهای مختلفی همچون عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و فنی در این زمینه قابل توجه اند که باید به تجزیه و تحلیل آنها پرداخت. زنان نیمی از افراد جامعه را تشکیل می دهند و غنی سازی اوقات فراغت آنان از راه تماشای رقابت های ورزشی مردان، به ویژه در سطح قهرمانی، در سالم سازی جامعه نقش مؤثری خواهد داشت.

سال هاست که بحث ورود زنان به سالن های ورزشی مطرح است، ولی هنوز برای این مسئله تدبیری جامع اندیشیده نشده و حضور زنان در سالن های ورزشی جدی گرفته نشده است.

تماشاچیان نمی دانند چگونه از تیم خود طرفداری کنند امیر رستگار خالد، جامعه شناس در گفت و گو با خبرنگار اجتماعی خبرگزاری تسنیم موضوع وندال ورزشی کاهش پیدا کرده و ما دیگر در میادین ورزشی کمتر شاهد این موضوع هستیم. وی ادامه می دهد: تخریب اموال عمومی خود یک نوع آسیب اجتماعی است و عمل مجرمانه است که صرفا در معابر عمومی و فضاهای بی دفاع رخ می دهد که در این راستا مسابقات ورزشی در میادین ورزشی را اوباش گری، فحاشی و زد وخورد و به همراه آن تخریب صندلی ورزشگاه شاهد هستیم.

این جامعه شناس بیان می کند: وندالیسم و اوباش گری در ورزش به دلایلی مربوط است در واقع این عمل خشونت آمیز بیشتر در ورزش فوتبال خود را نشان می دهد و ما این عمل را به کرات می بینیم. بحث تجمع افراد در استادیوم ورزشی خود زمینه ای برای خشونت در این راستا است.

وی عنوان می‌کند: وقتی گروه زیادی از افراد در استادیوم ورزشی تجمع می کنند، می خواهند هیجانات عمومی خود را تخلیه کنند که در این راستا مسابقات ورزشی زمینه ای برای پرخاشگری در ورزشگاه است چرا که افراد از تیم های خود طرفداری می کنند و طریقه این طرفداری را نمی دانند. شور و هیجان بر روی احساس انسان ها تاثیرگذار است رستگار خالد اظهار می دارد: شور و هیجان بر روی احساس انسان ها تاثیرگذار است و افرادی که وندالیسم هستند استقلال و عقلانیت آنها فراموش شده و فضای روانی، هدف و احساس یکسان آنهاست. در واقع احساسات به خودی خود منفی نیست بلکه آن احساسات تخلیه شده و حمایت نمی شود.

در مسابقات ورزشی منزلت و احترام خاصی برای تماشاچیان وجود ندارد رستگارخالد بیان می کند: در مسابقات ورزشی منزلت و احترام خاصی برای تماشاچیان وجود ندارد و همین موضوع خود زمینه را برای

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

بی احترامی و تخریب اموال عمومی ایجاد می کند. در واقع وقتی شرایط رفاهی ورزشگاه مانند امکانات بهداشتی وجود نداشته باشد به این معناست که بدرفتاری از خود ورزشگاه به فرد منتقل نمی شود و آن فرد صندلی های تماشاچیان را آسیب زده و موضوعات بهداشتی را رعایت نمی کند.

وی با بیان اینکه برای تماشاچیان باید احترام و اعتبار و منزلت لازم را در نظر بگیریم تا آنها نیز رفتار درستی از خود نشان دهند، اضافه می کند: گاهی اشتباه داوری، کم کاری بازیکنان و بد بازی کردن خود باعث ناراحتی تماشاچیان می شود که در جریان بازی تماشاچیان باید آموزش لازم را دیده و بدانند که از تیم خود چگونه طرفداری کنند. رستگارخالد ادامه می دهد: اشتباه اصلی آموزش ندیدن تماشاچیان است تا آنها بتوانند بر عواطف خود مسلط شده تا دست به خشونت نزنند. وقتی ضعف تیم ها کمتر نمی شود خشونت از سوی تماشاچیان پایین نیامده و همچنین در این میان کنترل و آموزش وجود نخواهد داشت که این خود سرمنشا بروز وندال است. این جامعه شناس می گوید: هر رفتار خشونت آمیز و انحراف آمیز ناشی از نوعی محدودیت است که احساس شکست در پشت آن وجود دارد. در واقع در اینجا محدودیت و محرومیت بهانه و فرصتی است که ناکامی ها سرباز کند که در ورزش شاهد نوعی خشونت دسته جمعی هستیم که این موضوع باب شده است. راهکارهایی جهت کاهش و از بین بردن وندال در مکان‌های ورزشی رستگارخالد بیان می‌کند: ساختار اجتماعی و مشکلاتی که در جامعه وجود دارد مانند بیکاری، مشکل مسکن خود در رفتار جوانان موثر است و در مسئله ورزش باعث تخلیه هیجان و خشونت می شود. در واقع ساختار اجتماعی و فرهنگی در این موضوع گریبان گیر است.

وی می‌گوید: آموزش و کنترل هیجانات خود می تواند موضوع وندال را مهار کند. در واقع وقتی برای تماشاچیان احترام قائل شویم آنها نیز در مقابل همین کار را انجام می دهند.

این جامعه شناس بیان می کند: تخریب اموال عمومی یک عامل مجرمانه بوده و انحراف اجتماعی است؛ در واقع افراد با دیوارنویسی، شکستن صندلی در پارک، آسیب به اموال عمومی ایجاد ناامنی و بی نظمی می‌کنند که این خود تعریفی از ون دالیسم است. فحاشی و تخریب اموال عمومی از مواردی است که تاکنون بعد از اتمام مسابقات ورزشی شاهد بودیم که باید با آموزش و کنترل آن، مهار شود.

## آموزش گروه های لیدرهای باشگاه ها از نظر فرهنگی در اروپا

بهمن فروتن، سرمربی تیم مس رفسنجان و کارشناس فوتبال در گفت وگو با خبرنگار اجتماعی خبرگزاری تسنیم، اظهار می‌دارد: راهکاری که برای جلوگیری وندالیسم در اروپا در نظر گرفته اند این است که آمدند و گروه های لیدرهای باشگاه ها را از نظر ارتباطی و فرهنگی آموزش دادند.

وی ادامه می‌دهد: تماشاگران فوتبال به تنهایی وندال ورزشی را به وجود نمی آورند بلکه این موضوع گروهی است. در اینجا باید گفت که تخریب اموال عمومی از سوی تماشاچیان صورت نمی‌گیرد. کلاس‌هایی باید برای لیدرها از نظر فرهنگی باید در نظر گرفته شود تا تماشاچیان درست طرفداری کنند.

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

نوشیدنی‌ها در داخل استادیوم با لیوان یک بار مصرف این کارشناس فوتبال بیان می کند: در زمینه ای که وندال ورزشی در چه سنینی و به چه شکل بوده است که

تحقیقات انجام داده اند و در اروپا راهکاری جلوگیری از این کار این بوده که اجازه وورد مشروبات الکلی به داخل استادیوم ممنوع است و همچنین از درب ورودی اجازه یک شیشه آب با خود به استادیوم را به فردی نمی دهند و اکثر نوشیدنی های که در داخل استادیوم است لیوان سبک یک بار مصرف بوده است.

فروتن عنوان می‌کند:

پلیس در ورزشگاه مردم را تحریک می کند ولی در اروپا با دوربین بسیار زیاد و یک مرکز تلویزیون تصاویر گرفت می شود و کل ورزشگاه را کنترل می کند و همچنین موضوع بعدی بودن زنان در استادیوم در اروپا است چرا که بودن زن در استادیوم از وندالیسم جلوگیری می‌کند.

سرمربی تیم مس رفسنجان اظهار می دارد: وقتی استادیوم تنها مردها در آن وجود داشته باشد برخوردها زیاد و آشوب به پا می شود چرا که آزادی مردان بدون چارچوب بیشتر می‌شود. زنان در استادیوم وقتی حضور داشته باشند از ناسزا و فحاشی در بین تماشاچی ها کاهش می یابد چرا که شعارها نیز به دلیل وجود زن ها یک مقدار رعایت می شود.

از نظر فرهنگی باید جو استادیوم را درست کنیم. وی می افزاید: بهترین راهکار برای جلوگیری از وندالیسم ورزشی این است که ارتباط نزدیک با لیدرها صورت بگیرد که این اولین قدم است در واقع از نظر فرهنگی باید جو استادیوم را درست کنیم و ارتباط و تاثیر گذاری از طرف لیدرهای باشگاه ها صورت گیرد.

فروتن اذعان می دارد: برخی جاها به لیدرها دستور و پول می دهند تا فحاشی کنند و روحیه حریف را تضعیف کنند ولی اگر بخواهیم باشگاه ها فضای فرهنگی و سالم پیدا کنند بزرگترین قدم این است که لیدرها در این راستا آموزش ببینند. می توان به جرات گفت که تخریب اموال عمومی از سوی تماشاچی‌های فوتبال صورت نمی گیرد.

این کارشناس فوتبال بیان می کند: تمام کارشناسان فوتبال ایران این تفکر را دارند که استادیوم محل تخلیه است واعمالی که بیرون از محیط استادیوم صورت می گیرد اعمال و رفتار ناخواسته نیست بلکه هدایت شده و از سوی افرادی است.

تماشاچی های فوتبال ایران به اتوبوس و ایستگاه ها صدمه وارد نمی‌کنند وی ادامه می دهد: تماشاچی های ایران به اتوبوس و ایستگاه ها صدمه وارد نمی‌کنند ولی ما این موضوع را بیشتر قبل از رسیدن به شهر خوابیده شود.

فروتن عنوان می‌کند: کندن صندلی استادیوم ممکن است از طرف برخی ازتماشاچی ها صورت بگیرد و تماشاچی های دیگر با دیدن این کار این امر را دنبال کند ولی با وجود دوربین ها تماشاچی ها این کار را نمی‌کند.

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

تبدیل استادیوم به یک مرکز فرهنگی و هیئت مساجد به گفته این کارشناس فوتبال اگر بخواهیم می توانیم استادیوم را یک ماه به یک مرکز فرهنگی و هیئت مساجد تبدیل کنیم. وندال های ورزشی در قالب طرفداری از یک تیم به تخریب اموال ورزشگاه ها می پردازند بهری با بیان اینکه نوشتن بر صندلی کلاس‌های درس و تخریب و نوشتن بر اثار باستانی، دست بردن به نهادهای فرهنگی در جامعه و تخریب آن ها مشخصات وندال های فرهنگی است، اظهار می دارد: وندال های ورزشی گروه از خراب کارانه ای هستند که در قالب طرفداری از یک تیم به تخریب اموال ورزشگاه ها و در هنگام مسابقات تخریب وسایل نقلیه عمومی می پردازد و باید در همین جا گفته شود که هر ۵ گروه از وندال ها رفتارهای خود را فقط در فعالیت های فیزیکی محدود نمی کنند بلکه وندالیسم گفتاری مثل آزارهای خیابانی به بانوان، استفاده از الفاظ و کلمات رکیک در معابر عمومی، استفاده از شبکه های تلفن همراه برای ارسال عبارت نوشته و دور از ادب نیز در گروه رفتارهای ناهنجار خراب کارانه اجتماعی و فرهنگی است. وی با اشاره به اینکه در پایش میدانی مشخص شده است که اصلی ترین علت روانی و ندالیسم از هر گروه که باشد احساس سرخوردگی در جامعه وحس انتقام جویی از آن است، ادامه می دهد: وندال ها به خیال خود با تخریب اموال عمومی از جامعه انتقام می گیرند و تصور می کنند با این گونه رفتارها حقارت تربیتی خود را تخلیه می‌کنند.

این متخصص علوم رفتاری و آسیب های اجتماعی بیان می کند: اصلی ترین ابزار پیشگیری، آموزش و اطلاع رسانی توسط خانواده است همچنین رسانه ها در این میان اصلی ترین پل ارتباطی، آموزش و اصلاح رفتاری وندالیسم هستند.

اجرای قوانین باز دارنده نه به صورت ابزار پلیسی بلکه به شکل اهر م های فرهنگی از عوامل وندالیسم جلوگیری می‌کند.

ابهری می‌گوید: تخریب و اجرای قوانین باز دارنده نه به صورت ابزار پلیسی و سلبی بلکه به شکل اهرم‌های فرهنگی می تواند از آثار و عوامل وندالیسم جلوگیری کند. وندال ها اگر در مراحل اولیه درمان نشوند به نوعی دچار ناهنجاری سادیسمی ومازوخیستی می شوند.

باید اذعان کرد که کمیت و کیفیت پاسخگویان در این تحقیق به نحوی است که ارزش یافته ها را دو چندان می‌کند. توجه به سطح تحصیلات، توزیع جنسیتی و استانی و شرایط سنی افراد، اهمیت دیدگاه‌های ارائه شده را نشان می دهد.

در نگاهی کلی به نتایج به دست آمده باید گفت بیشتر پاسخگویان به ورزش علاقه مندند و ورزش می‌کنند و دلایل ارزشمندی را برای لزوم حضور زنان در ورزشگاه ها ارائه می‌دهند. این دلایل هم به لحاظ فرهنگی و هم از نظر فنی قابل تأمل است، زیرا به نظر پاسخگویان، حضور تماشاچیان زن سبب ایجاد انگیزه در قهرمانان، ایجاد شور و نشاط، تلطیف فرهنگی ورزشگاه ها و توسعه فرهنگ ورزش کردن در خانواده ها می‌شود. اگر چه فرصت تحلیل تک تک این موارد وجود ندارد، باید به این نکته پر اهمیت اشاره کرد

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

که جایگاه و شأن زن، هم در فرهنگ و سنت ایرانی و هم در آموزه های دین مبین اسلام بسیار والاست. در فرهنگ ملی ایران، بسیاری از گفتارها و رفتارهایی که در زمان عدم حضور زنان عادی قلمداد می شود، در جمعی که زنان حاضر باشند، با احتیاط و حتی خودداری افراد همراه می شود. حجب و حیای مردان در حضور زنان، ویژگی عرفی - ملی ایرانیان است که از آن می توان با عنوان شرم فرهنگی و ارزشی نام برد. یافته های تحقیق حاضر حکایت از این مسئله دارد که حضور زنان در جایگاه تماشاچیان - به احتمال بسیار - مانع از بروز برخی رفتارها و گفتارهای غیراخلاقی مردان خواهد شد. اگر چه آزمایش این نظریه دشوار به نظر می رسد، گذشتن از آن نیز آسان نیست، متأسفانه امروزه در برخی از مسابقات - به ویژه در فوتبال- استفاده از کلمات بسیار زشت و ناسزاهای رکیک، عادی و معمولی شده است، به نحوی که گاهی چند هزار تماشاچی، حتی برای مدتی بیش از چند دقیقه مستهجن ترین کلمات را به کار می برند. آیا این رفتار در حضور چند هزار خانم نیز تکرار خواهد شد؟ آیا اگر از قبل به تماشاچیان تذکر داده شود که خانواده ها و بانوان نیز حضور دارند، باز هم با همین شدت به این رفتارهای ناپسند و غیر اخلاقی ادامه داده خواهد شد؟ در این مسیر موانعی نیز وجود دارند که باید برطرف شوند، مهم ترین مانع را مناسب نبودن زمان حاضر می دانند. شاید بتوان گفت برای حضور تماشاچیان زن در ورزشگاه ها، به زمان بیشتری نیاز داریم. به نظر می رسد این زمان باید مصرف رشد فرهنگی - اجتماعی مردم شود تا به مرتبه ای برسند که فضای ورزشگاه ها از نظر فرهنگی برای زنان امن باشد.

این ناامنی در جاهایی چون وسایل نقلیه گروهی، جاده ها، پارک ها و برخی تفریحگاه ها نیز وجود دارد. از این رو این مسئله به ذات و ماهیت ورزش باز نمی گردد، آزار و اذیت زنان در بسیاری از کشورها معضلی اجتماعی و فرهنگی محسوب می شود، اما با بررسی بسیاری از جوامع ملاحظه می شود که رشد فرهنگی و اخلاقی پایه اصلی امنیت زنان در جامعه است.

در ایران نیز این عارضه فرهنگی وجود دارد که اگرچه ریشه یابی آن از عهده این نوشتار خارج است، دست کم می توان به این موضوع اشاره کرد که شدت ناامنی زنان در جوامع سنتی تر و دینی تر مانند روستاها و شهرهای کوچک، کمتر از شهرهای بزرگ است. این مسئله، گذشته از اینکه از دست خوردگی فرهنگ ملی و دینی ایرانیان شهرنشین حکایت دارد، به لحاظ تعیین راهبردها و رویه های مورد نظر نیز ضرورت قائل شدن به تفاوت میان شهرهای بزرگ و کوچک را آشکار می سازد. به بیان روشن تر، شاید بهتر باشد مسئله حضور تماشاچیان زن را ابتدا از شهرهای کوچک تر و آماده تر آغاز کرد. به هر حال این مسئله به تحقق رشد فرهنگی و اجتماعی مردم وابسته است.

بخشی از این رشد، برنامه ریزی و عملیاتی است که باید توسط مدیران ورزشی و مسئولان ورزشگاه ها انجام شود. برای مثال بسیاری از پاسخگویان به جداسازی محل استقرار زنان و مردان و روش هایی مانند آن اشاره کرده اند. تحقق این موضوع را می توان به عنوان یک طرح آزمایشی بررسی کرد. تماشای نوبتی مسابقات نیز درصد زیادی از نظرها را به خود جلب کرده است و کاملا قابل بررسی و اجرای آزمایشی

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

است. توقع پاسخگویان از رسانه ها برای آماده سازی شرایط برای احقاق حق زنان بسیار منطقی است و باید مورد نظر رسانه ها باشد. این کار چه بسا از نظر اقتصادی برای خود رسانه ها نیز سودمند باشد.

در کنار هم قرار دادن این دو واژه، یعنی «احقاق حق زنان» و «تماشای نوبتی»، رویکرد ویژه ای را مطرح می کند که رنگ و بوی حقوقی دارد. در واقع پیشنهادهای پاسخگویان حاکی از آن است که آنان در پی یافتن راه حلی برای احقاق حق هستند و پاسخ دادن به این «مطالبه» را بر مدیران لازم می دانند.

هم از منظر اجتماعی و هم از منظر منطق هزینه – فایده، مدیران باید به این موضوع توجه جدی داشته باشند که با پاک کردن صورت مسئله و به تأخیر انداختن موضوع، جامعه متضرر خواهد شد، چرا که نیمی از جامعه – یعنی زنان – با این احساس زندگی می کنند که عدم اجازه به آنان برای تماشای مسابقات مردان، دلیل دیگری از پایمال شدن حقوق زنان در ایران است و این احساس بی گمان، هزینه سنگینی را در پی دارد.

با نگاهی به رشته های ورزشی مورد نظر موافقان طرح آشکار می شود که افراد موافق حضور تماشاچیان زن، کاملا نسبت به ارزش های فرهنگی و اخلاقی جامعه ایرانی و احترام به آنها حساس اند و با یک معیار آشکار (نمایان بودن بدن مردان) تعدادی از رشته های ورزشی را از گردونه خارج می کنند.

به نظر می رسد که کلید حل این مشکل در اراده و رفتار مردان باید جست و جو شود. در واقع پاسخگویان به درستی اشاره کرده اند که تا زمانی که تماشاچیان مرد نخواهند و آماده نباشند، محیط برای تماشاچیان زن ایمن نخواهد بود. رعایت اصول اخلاقی و احترام به ارزش های دینی و ملی توسط مردان به یکباره مشکل را مرتفع خواهد ساخت.

آیا این مسئله مهم را فقط باید در حد خواهش و تمنا از مردان مورد توجه قرار داد و به انتظاری نامعلوم نشست یا با وضع قوانین و مقررات نیز می توان از تجاوز مردان به حقوق زنان جلوگیری کرد؟ متأسفانه، این مردان هستند که با ضعف های رفتاری و گفتاری خود، موجب تضییع حقوق زنان می شوند و با هیچ محدودیت قانونی نیز مواجه نمی شوند.

عدالت اجتماعی، عقل و منطق حکم می کند که زنان نباید تاوان خطای مردان را بپردازند، از این رو علاوه بر رشد فرهنگی و اجتماعی، وضع قوانین و مقررات نیز در حل مسئله مؤثر خواهد بود، اعلام اینکه تماشاچیان زن نیز در کنار مردان در ورزشگاه ها حضور خواهند داشت، اگر با اعلام قوانین و مقررات فرهنگی همراه شود و با خاطیان نیز برخورد جدی صورت پذیرد، موجب دفاع از حقوق زنان خواهد شد و رضایت آنان را به همراه خواهد داشت.

تحصیلات بیشتر، سن کمتر و مرد بودن، دلیلی برای اعتقاد بیشتر پاسخگویان به حضور تماشاچیان زن است. این تصویر حایز اهمیت فراوان است و ضرورت حضور تماشاچیان زن را گوشزد می کند.

جالب تر اینکه بیشتر پاسخگویان، مستقل از سطح تحصیلات، سن، جایگاه اجتماعی و جنس، بر این باورند که حضور زنان، سبب ارتقای سطح فرهنگی ورزشگاه های کشور می شود. البته این موضوع را باید

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

مشروط قلمداد کرد، ولی می توان آن را موضوع پژوهش ارزشمندی دانست که ارزش سرمایه گذاری را دارد و از ابعاد داخلی و خارجی قابل تأمل است، زیرا توانمندی نظام اسلامی را در ارائه رویه های شایسته که متناسب با ارزش های اجتماعی امروزی است و با موازین اسلامی نیز مغایرتی ندارد، آشکار خواهد ساخت. علاقه زیاد زنان به دیدن مسابقات و اتفاق نظر افراد به تأثیر حضور تماشاچیان زن در رعایت مسائل اخلاقی از سوی ورزشکاران و تماشاچیان و همچنین تأثیر دیدن رقابت های ورزشی در ایجاد شور و نشاط و روحیه بهتر در زنان، دلیل خوبی برای سرمایه گذاری با هدف توسعه فرهنگ و ایجاد شرایط متناسب با ارزش های جامعه اسلامی است.

براساس یافته ها، افراد مورد بررسی در بیشتر استان ها دیدن مسابقات رشته های فوتبال، والیبال، بسکتبال، وزنه برداری، ورزش های رزمی، تنیس روی میز، بدمینتون، تنیس، قایقرانی و ورزش های بومی و محلی را مجاز می‌دانند، از این رو سرمایه گذاری در ایجاد شرایط و زمینه های مناسب به منظور تماشای این مسابقات برای زنان با نگاهی به موارد زیر باید در دستور کار مسئولان قرار گیرد.

ایجاد جایگاه ویژه استقرار زنان و خانواده ها در میدان های ورزشی، فراهم ساختن امکانات و تسهیلات رفاهی ویژه تماشاچیان زن از جمله تهیه بلیت در نقاط مرکزی شهر، وسیله آمد و شد ویژه زنان و خانواده‌ها، امکانات ویژه ورود و خروج از ورزشگاه ها، کاهش نرخ بلیت تماشای مسابقات برای خانواده‌ها و سازماندهی هواداران رشته های ورزشی از راه تأسیس کانون هواداران در همه فدراسیون ها نیز کار مهم و مؤثری است. تقویت مظاهر فرهنگی از سوی تماشاچیان و ورزشکاران مرد نیز ضروری است. برای مثال پوشش خاص یا برهنه بودن بالاتنه مردان تماشاچی شاید در ورزشگاه های جهان از نظر عرفی پذیرفته باشد، ولی این کار ممکن است مانع حضور زنان در ورزشگاه ها باشد. به عنوان مثال دیگر باید برخی رفتارهای عرفی ورزشکاران با یکدیگر و با تماشاچیان نیز اصلاح شود که این موارد را می توان به هنگام تشویق یکدیگر، به هنگام شادی ناشی از رسیدن به گل در فوتبال مشاهده کرد. حمل کردن شعارهای مکتوب و تصویری و بیان کلمات دو پهلو که یاد آور مسائل غیر اخلاقی، جنسی و شبیه آن است نیز باید اصلاح شود. رفع عوامل ایجاد نارضایتی و رعایت حقوق تماشاچیان مرد نیز زمینه لازم برای حضور شایسته زنان را فراهم خواهد کرد.

تلاش در راستای توسعه فرهنگ حضور تماشاچیان زن در مسابقات از راه های زیر لازم و مفید است:

- بحث و بررسی درباره ارزش و تأثیر حضور تماشاچیان زن از ابعاد مختلف بر زنان در رسانه های گروهی به ویژه تلویزیون و جراید.
- طرح ارزش و تأثیر حضور تماشاچیان زن از ابعاد مختلف در رعایت مسائل اخلاقی از سوی مردان ورزشکار و تماشاچی از طرف ائمه جماعات، نمایندگان مجلس و شوراها و دیگر مسئولان.
- حضور زنان شاخص از جمله نمایندگان مجلس، اعضای شورای اسلامی شهرها و همسران مدیران و مسئولان نظام در مراسم افتتاح و اختتام مسابقات و تماشای مسابقات ورزشی.

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

- اجرای طرح آزمایشی حضور تماشاچیان زن در یک یا دو رشته ورزشی در سطوح ملی و بین المللی در استان هایی که از این نظر در وضعیت بهتر و آماده تری قرار دارند.
- نوبتی بودن تماشای مسابقات با توجه به نظر مساعد افراد در برخی استانها.
- حضور تماشاچیان زن در مسابقات دانشگاهی، دانش آموزی و آماتوری به عنوان تمرینی مناسب.

خلاصه اینکه باید شرایطی فراهم آید که ضمن رعایت دقیق ضوابط قانونی و احترام کامل به ارزش های والای اسلامی و اخلاقی، دختران و زنان از آنچه خواسته و شاید حق آنان است، محروم نشوند و ارزش‌های تربیتی و بهداشتی و اجتماعی ورزش در جامعه ارتقا پیدا کند.

## نتیجه گیری

جامعه شناسان شهری در این زمینه به ایجاد تمهیدات رفتاری و سلب انگیزه واکنش های تخریبی تاکید دارند و معتقدند که به طور مثال با آموزش تماشاگران تیم های ورزشی در مورد اهداف واقعی ورزش و همچنین با نمایش روابط دوستانه بازیگران دو تیم، می توان خشم و ناکامی هواداران تیم شکست خورده را تا حدود زیادی کاهش داد و یا ضمن کنترل منظم سالم بودن تاسیسات شهری از سوی ماموران سازمان‌های مسوول، می توان زمینه های روانی جلب اعتماد و مشارکت عمومی در حفظ و نگهداری اموال عمومی را فراهم آورد در مورد اماکن فرهنگی و باستانی اما به نظر می رسد نبود فرهنگ لازم برای شناخت ارزشهای فرهنگی و اجتماعی یک اثر تاریخی عامل ناخوداگاه بروز رفتارهای تخریب گرایانه است میل به ماندگاری که گاه در کانال وندالیسم تبلور می آید در صورت نبود آگاهی می توانند باعث ایجاد تخریبهایی شود که جبران آن غیر ممکن باشد مثل یادگاری هایی که در کنار نقش رستم و یا در دیواره های کاخ عالی قاپو می توان مشاهده کرد.

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]

**فهرست منابع و مآخذ**

۱. وندالیسم در تهران؛ علل و عوامل، وب گاه الف

۲. وندالیسم اینترنتی؛ حملات فلّه ای، روزنامه اعتماد ملی

3. "Vandalism" is from the French vandalisme, which originated during the French revolution. On August 11, 1971, there was an explosion of the powder mill of Grenelle in Paris. The Abbot Grégoire denounces vandalism (it is the first time that this term is employed). [citation needed].
4. It has been speculated that the Arabic term for Muslim Spain Al Andalus is possibly derived from the berber pronunciation of Vandal: "Ouandal".
5. Stephen Lawhead's book, Pendragon, which recasts the medieval King Arthur fable in 5th-6th Century Celtic Britain, finds the Vandals invading Britain, having just been expelled from Carthage.
6. The mascot for the University of Idaho of Moscow, Idaho is the Vandal.

[ Downloaded from jlawst.ir on 2026-11-18 ]